

σθη εἰς ἀπύσσας σχεδὸν τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας, καὶ τὸ κλέος αὐτοῦ διέσπειραν ὑπὲρ τὸ ἡμῖσι τῆς γῆς οἱ κατὰ τόπους εὐγνωμονοῦντες μαθηταὶ αὐτοῦ.

(Ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ).

Ἐλ Λειψία

Δ ρ Δ.

ΑΠΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ΕΙΣ ΜΟΣΧΑΝ

ΤΑΞΕΙΔΙΟΝ ΕΞΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἐκ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν Δύο Κόσμων.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

ὑπὸ Α. Ν. ΣΒΟΡΩΝΟΥ.

Ἀναδηφρύντες ἐσχάτως ἐγγράφα ἀναγόμενα εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Ῥωσσίας τοῦ ΧVΙ αἰῶνος, ἐσχόμεν τὴν εὐτυχίαν νὰ ἀπαντήσωμεν πονημάτιον πολλοῦ λόγου ἄξιον τοῦτ' ἐστὶ τὴν ἐλθεσιν ταξειδίου Ἑλλήνος ἐπισκόπου,* συνοδεύσαντος τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίαν τὸν II, ὅτε οὗτος ἰδρυσεν ἐν Μόσχᾳ κατὰ τὸ 1588 τὸ Πατριαρχεῖον τῆς Ῥωσσίας. Αἱ γραφικώταται πλὴν ἀτελέσταται λεπτομέρειαι, αἱ περιεχόμεναι ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ, ἐνέπνευσαν ἡμῖν τὴν ἐπιθυμίαν νὰ γνωρίσωμεν εὐρύτερον τὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν. Συμβουλευόμενοι δὲ τὰς τε ἑλληνικὰς καὶ ῥωσικὰς πηγὰς, ἠδυνήθημεν νὰ ἀναπληρώσωμεν ἄνευ πολλῶν κενῶν τὸν βίον τοῦ ἱεράρχου τῆς Ἀνατολῆς. Αἱ μοναδικαὶ περιπέτειαι ἃς διήλθεν, ἤρουν ὅπως καταστήσωσιν αὐτὸν δραματικόν· ἀλλ' ἄνωγερὸν ἐνδικέρον πηγάζει ἐξ αὐτοῦ, ἐὰν ἴδῃ τις τὴν μετρίαν ταύτην ὑπαρξίν συντρέχουσαν ἐν ἀγνοίᾳ τῆς εἰς τὴν μετατόπισιν τῆς ἰσορροπίας τῆς γῆραιας Ἀνατολῆς. Ἡ ἱστορία ἡ ῥᾶτο ἄλλοτε ἀποκλειστικῶς ἡ γῆραιων ὀνομάτων, ἐφ' ὧν οἱ μεταγενέστεροι συνεκέντρωσαν ἐποχὴν ὀλόκληρον· αὕτη ἔχει νῦν ἐνδομυχοτέρας περιεργείας, καὶ δὲν ἀπαξιοῖ νὰ ἐρωτήσῃ ἀσημότερα πρόσωπα πῶς διήλθον ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν τὸν καθημερινὸν βίον εὐχαριστεῖται πρὸ πάντων ἀνευρίσκουσα ἐν τοῖς ταπεινοῖς τούτοις δράσταις τὰ ἀσυνείδητα ὄργανα, καὶ ἐνίοτε τὰ ἀποτελεσματικώτερα τῶν μεγάλων μεταβολῶν τῆς ἀνθρωπότητος· εἶναι ἄξιοθαύμαστον θέαμα νὰ βλέπῃ τις τὰ ἄρωνα ταῦτα πρόσωπα τοῦ δράματος ὁδηγούμενα, ὡς ὑφ' ὁρατῆς χειρὸς, πρὸς λύσιν, ἣν ἐπισπεύδουσι καὶ ἀγνοοῦσιν. Ἡ σκιά, ἣν θέλομεν νὰ ἐπικαλεσθῶμεν, ὑπεκρίνατο ἐν τῇ ὥρᾳ αὐτῆς σπουδαῖον πρόσωπον ἐν τῇ προπαρασκευῇ τῶν μεγάλων κρίσεων εἰς ἃς παρίσταται ὁ ἡμέτερος αἰὼν. Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον εἶναι ἄξια νὰ ἀνασυρθῇ ἐκ τῆς λήθης καὶ νὰ μᾶς παρασύρῃ κατόπιν αὐτῆς ἐπὶ τοῦ εὐρέος θεάτρου τῶν κλυδῶν καὶ τῶν περιπετειῶν αὐτῆς.

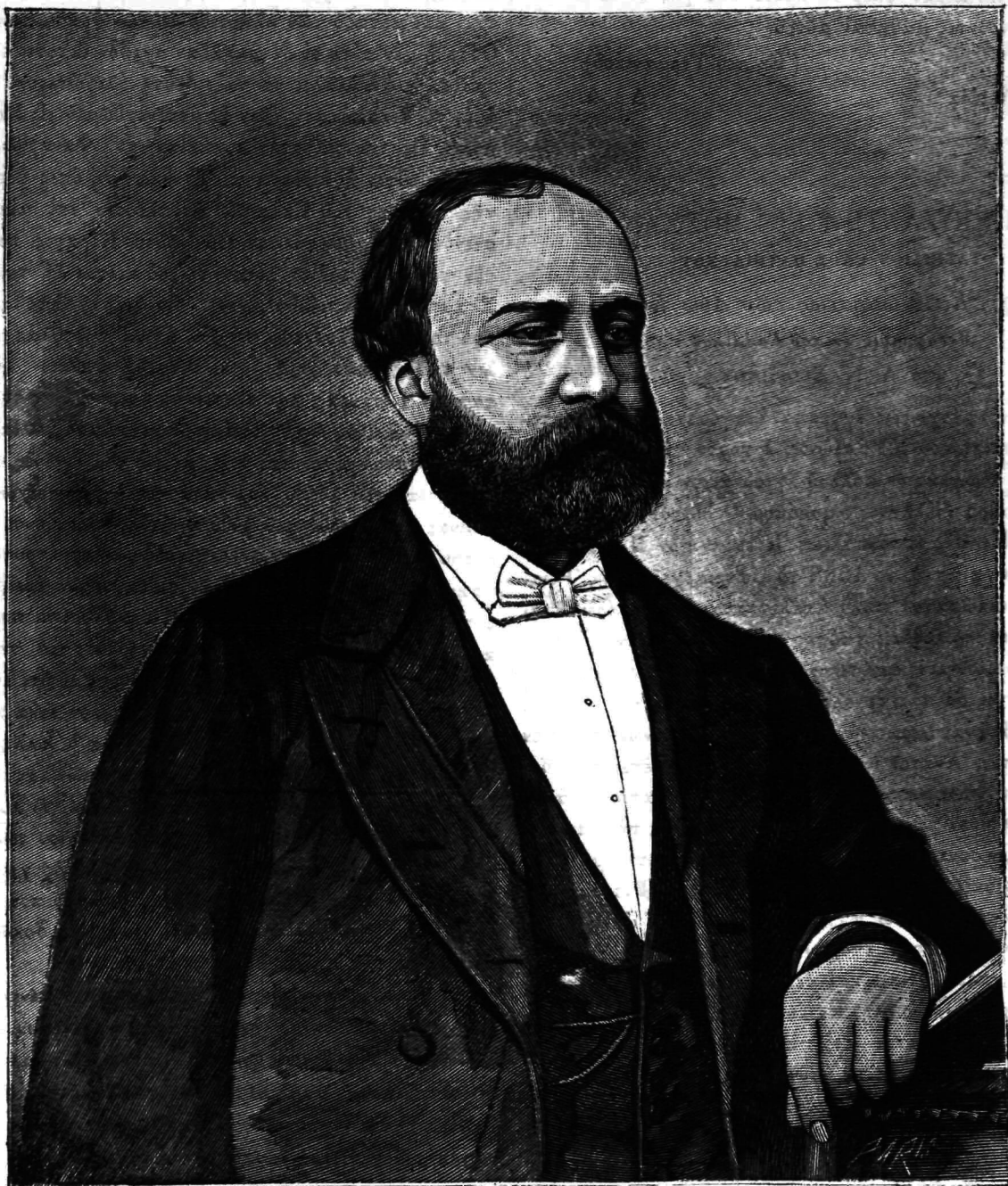
I.

Ἡ ἱστορία, ἣν μέλλομεν νὰ διηγηθῶμεν, εἶναι παλαιὰ κατὰ τριακόσια ἔτη· προδήλως εἶναι μέγα πρὸς τὰ ὀπισθεν βῆμα.

* τοῦ Ἀρσενίου Ἐπισκόπου Ἐλαιῶνος.

ἐντούτοις θὰ τὸ κῆνωμεν ἀνεπαίσθητως μεταφερόμενοι ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἐνθα παρεστάθῃ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἱστορίας ταύτης, καὶ μεταξὺ τῶν κληρονόμων τῶν δραστῶν προσώπων. Οὐτε ἡ μὲν οὔτε οἱ δὲ ἠλλαζαν σχεδὸν ἐκτοτε· οὕτως ἡ φαντασία ἡμῶν μέλλει νὰ ταξειδεύσῃ ὀλιγώτερον ἐν τῷ χρόνῳ ἢ ἐν τῷ διαστήματι· ὅθεν ἃς μετενεχθῶμεν εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἰς τὴν παλαιὰν συνοικίαν τοῦ Φανάριου, καὶ διεπεριχῶθῃ οὕτω ἡ ἀπόστασις. Τὸ ἀκάτιον, ὅπερ φέρει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς γεφύρας τοῦ Γαλατῆ, ἀνέπλευσεν ἐπὶ μίαν ὥραν τὸν στενὸν καὶ βαθὺν κόλπον τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, παρακολουθοῦν τὸν παρατεταγμένον λόφον ἐφ' οὗ κεῖται ἡ τουρκικὴ πόλις Σταμπούλ. Ἀποβιβαζόμενοι εἰς μικρὰν ἀποβαθρὰν μικρὸν πρὸ τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἅτινα προφυλάττουσι τὴν πόλιν ταύτην ἀπὸ ξηρᾶς, εὐρισκόμεθα ἐνώπιον λίθινης πύλης ταπεινῆς, ἰσχυρᾶς, καὶ σκοτεινῆς, στερουμένης σήμερον περὺγων. Αὕτη ἄγει εἰς συνοικίαν ὑπόπτου καὶ ἀθλίως ὀφείως, δειλῶς συνεσταλμένην ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ λιμένος, πρὸς τὴν κατωφέρειαν τοῦ λόφου, καὶ καταντικρὺ τῶν τειχῶν. Αἱ πρώται λίθιναι καὶ Γενουίνικαὺ ρυθμοὶ οἰκίαι ὁμοιάζουσι πρὸς ἐμπροσθοφυλακὰς μετὰ τυφλῶν προσόψεων, διάτρυτοι μόνον ὑπὸ προμαχώνων καὶ κιγκλιδωτῶν φωταγωγῶν· ἐκεῖθεν ἐπισωρεῦνται ἀναμῖξ ξύλινα ἐργαστήρια, ἐτοιμόροπα παραπήγματα, καὶ ξύλινα οἰκίαι καὶ ναοί. Διερχόμενός τις τὴν πύλην τὴν φρουροῦσαν τὴν συνοικίαν ταύτην, νομίζει ὅτι εἰσέρχεται εἰς τὸ Ghetto· εἶναι τὸ Φνάριον, τὸ ἄσυλον ἐνθα κατέφυγον οἱ ἔγγοι τῶν κυρίων τῆς Ἀνατολῆς, ἐνθα ὁ Ἑλληνικὸς βίος ἀπεσύρθη μακρὰν τῶν λαμπρῶν τοποθεσιῶν, ἃς λαμπρύνει ὁ Βόσπορος καὶ κατέχει ὁ κατακτητής. Ἐν τῷ λυπηρῷ τούτῳ προαστείῳ κατοικεῖ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποιμνίου τοῦ οἰκουμένικος πατριάρχης, προστάτης τῆς ἀνατολικῆς χριστιανowości. Ἐνταῦθα δέεται, ἀπώτατα τῆς μεγαλοπρεποῦς Ἀγίας Σοφίας, ἐν πενιχρῷ ξυλίνῳ καὶ μετ' ὀροφῆς ἐκ δοκῶν νῆφ, ἐκτισμένῳ ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίου μοναστηρίου.

Ἐὰν ἐκλέξωμεν ὅπως ἐπισκεφθῶμεν τὸν πενιχρὸν νῆον ἐν μιᾷ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν ἐορτῶν, θέλομεν εὖρεϊ ἀκόμη ἐκεῖ πᾶσαν τὴν διακόσμησιν τῶν ἀρχαίων τελετῶν, καὶ εἶδος μεγαλοπρεπείας, καμφορείτης ὑπὸ τὸ βίρος τῶν ἐπηρείων τοῦ χρόνου. Ὁ ἱεράρχης κἄθηται ἐπὶ ἀρχαίου θρόνου περισωθέντος ἐκ τοῦ μεγάλου ναυαγίου· οἱ διάκονοι θέτουσιν ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ ὁλοσυρικῶν μετὰ χρυτῶν ἀνθέων χιτῶνα, ἠνεωγμένον πλαγίως ὡς εἰς τοὺς πρώτους χρόνους, καὶ προσδεμένον διὰ σφαιροειδῶν κωδονίσκων πρὸς ἀνάμνησιν τοῦ χιτῶνος τοῦ Ἀκρῶν· φέρουσι τὸ ὁμοφόριον, ἀργυροῦν ὄφρασμα, ἐνθα εἶναι ἐγκεκολλημένα τὰ ἅγια λείψανα, τὸν μετὰ πολυτίμων λίθων ποιμενικὸν σταυρὸν, τὸ σκῆπτρον, ῥάβδον ἀπαλήγουσαν εἰς δύο ὀφεις ἐν εἰδῇ κηρυκείου, ἀντιστοιχοῦσαν πρὸς τὴν ἀρχιερατικὴν ῥάβδον τῶν δυτικῶν. Τέλος ὁ πατριάρχης περιβαλλεται τὴν ἐξ ἐγκαύστων ἀπαστράπτουσαν τιάραν, κεκοσμημένην διὰ τῶν εἰκόνων τῶν δώδεκα ἀποστόλων καὶ τοῦ ἀδαμαντίνου σταυροῦ· ἐπὶ τῇ κορυφῇ, ὡς ὑψίστη καὶ δριμύεια χλεύη, σπινθηροβολεῖ ὁ ἐκ πολυέδρων ἀδαμαντῶν ἀε-

ΚΟΜΗΣ ΣΑΜΒΩΡ

(ἀπέθανεν ἐν Παρίσι τοῖς τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1883).

τός, ὁ αὐτοκρατορικός ἀετός, ὁ τοῦ Κωνσταντίνου ἀετός σφίγγων ἐν τοῖς γαμφοῖς τοῦ τήν σφαῖραν. Ζηλότυπος ἀνάμνησις, καὶ ἀβλαβὲς σύμβολον αὐτοκρατορίας περιοριζομένη σήμερον ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ πενιχροῦ ναοῦ. Οἱ ὑπ' αὐτὸν ἀρχιεπίσκοποι περικυκλοῦσι τὸν ποιμένα των, ἐνδεδυμένοι ἀρχαίας καὶ πολυτελεστάτας στολὰς· οἱ διάκονοι ἐπονται αὐτῶν μελανειμονοῦντες, καὶ ἔχοντες τὰς μακρὰς κόμας των ἐριμμένας ἐπὶ τῶν ὤμων των. Αἱ ᾠδαὶ ἀντηχοῦσι καὶ ἡ ἀκολουθία ἀρχεται κατὰ τὴν πατροπαράδοτον λειτουργίαν. Θεωροῦντες ὑπὸ τὴν λάμψιν τῶν κηρίων καὶ τῶν νεφῶν τοῦ θυμιάματος, τοὺς ἀρχαϊκῶν χαρακτήρων ἱεράρχας τούτους, ἀκινήτους ὑπὸ τοὺς χρυσοὺς μανδύας των, καὶ τὰς μακρὰς καὶ πενθίμους καλύπτρας των, νομίζει ὅτι βλέπει τοὺς μακαρίους γηραιούς πατριάρχας κατελθόντας ἐκ τοῦ εἰκονοστασίου, ἐνθα τοὺς προσήλωσεν ἡ γραφὴς τῶν Βυζαντινῶν ζωγράφων. Δι' ἐνὸς τῶν φαινομένων ἐκείνων τῆς ἐξομωίσεως, ἅτινα ἡ φυσιολογία παραδέχεται χωρὶς νὰ δύναται νὰ τὰ ἐξηγήσῃ, τὰ ἱερατικῆς καὶ παγερᾶς μεγαλειότητος πρόσωπα ταῦτα, ἀφωμοιώθησαν, φαίνεται, πρὸς τὰ ἀπεικασμάτα τῶν ἁγίων τοὺς ὁποίους συνήθως βλέπουσι. Τὰ πάντα δηλοῦσιν ἐνταῦθα τὴν ἐμμονὴν καὶ τὸ ἀναλλοίωτον· τὰ πάντα ἀπωθοῦσι τὴν ἰδέαν πρὸς τὸ παρελθόν. Ἐξῶθεν, μακρὰν τοῦ τόπου τούτου συνέβησαν γεγονότα, ἡ πολιτικὴ καὶ κοινωνικὴ κατάστασις, τὰ ἦβη, αἱ ἰδέαι αἱ φυλαὶ ἐτροποποιήθησαν· ἀλλ' ἐνταῦθα εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἐπαύριον τῆς μεγάλης καταστροφῆς. Ὁ γέρον οὗτος ἱερεὺς ἀγνοεῖ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῆς ὁθωμανικῆς κατακτήσεως, οὐδεμίαν πτυχὴν τοῦ χιτῶνός του ἤλλαζεν, οὐδεμίαν συλλαβὴν τοῦ βιβλίου του οὐδὲ εἰς ἥχος τῶν ᾠδῶν του· ἐν ᾧ Ὁθωμανὸς ἀστυνομικὸς κλητὴρ φρουρεῖ παρα τῇ θύρᾳ του καὶ Ὁθωμανὸς ἱερεὺς ἐκπέμπει τὴν παρατεταμμένην ἐκκλησίαν του ἐκ τοῦ γειτνιαζόντος μιν αἰῶνος, ἐκεῖνος, θέτων ἐπὶ τοῦ μετώπου του τὴν μετὰ τοῦ δικεφάλου ἀετοῦ τιάραν· εὐλογεῖ τὸν λαόν του, καὶ πιστεύει εἰς τὴν ἐξουσίαν του, ὡς εἰς τὴν εὐλογίαν του. Γράφει πρὸς τὴν Χαλκηδῶνα καὶ τὴν Ἐφεσον (ὀνόματα μὴ ζῶντα πλέον ἢ μόνον δι' αὐτὸν) ὡς κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν μεγάλων οἰκουμενικῶν συνόδων, θεωρεῖ ὡς ἐπληθευμένην ἐλπίδα ὅτι ὁ διάδοχος του καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ διαδόχου του θὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν οἰκείαν παράδοσιν χωρὶς νὰ μεταβληθῶσιν οὔτε νὰ ἀπολεσθῶσι, πολὺν ἔτι χρόνον ἀφ' οὗ ὁ τελευταῖος Ὁθωμανὸς θὰ κοιμηθῇ ὑπὸ τὰς κυπαρίσσους τοῦ Ἐβγίουμπ. Θεωρεῖ τις τὴν ἐξαίρεσιν ταύτην εἰς τοὺς κινήτους νόμους τοῦ κόσμου, τοὺς ἀνθρώπους τούτους, τὴν γλῶσσαν, τὰς τελετάς, τὰς ἐνδυμασίας, καὶ τοὺς χαρακτήρας τούτους ἄλλης ἐποχῆς· ἀκουσίως ἡ φαντασίᾳ ἀπόλλυσι τὴν ἰδέαν τοῦ παρόντος, ἀνέρχεται τοὺς αἰῶνας, καί, ὡς ἐφθημεν εἰπόντες, ἐπανευρίσκεται ἀκόπως ἐν τῇ ἱστορίᾳ· ἄς ζητήσωμεν εἰς τὴν ἡμετέραν φαντασίαν νὰ σταθῇ κατὰ τὸ 1572 ἔτος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐν αὐτῷ τούτῳ τῷ τόπῳ, καὶ μετὰ τῶν αὐτῶν τελετῶν ἐνεθρονίσθη ὁ πατριάρχης Ἱερεμίας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ παρουσιάσωμεν τὸν ἡμέτερον ἥρωα τοῖς ἀναγνώσταις

ἀνάγκη νὰ τοῖς γνωρίσωμεν ἐν περιλήψει τὴν λυπηρὰν σκηνήν, ἐφ' ἧς ἐκλήθη νὰ δράσῃ.

(ἔπεται συνέχεια)

Η ΕΞ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ ΕΥΤΥΧΙΑ

Οὐ μακρὰν τῆς Νεαπόλεως ἐγείρεται ἀρχαία ἑπαυλὶς φεουδαλικῆ, ἰδιοκτησίᾳ κληρονομικῇ τοῦ βαρῶνου Κ... , ἀλλὰ ζόνος βλαστοῦ μεγάλης τινὸς οἰκογενείας, ἔχοντος δὲ θυγατέρα τὴν Μαρίαν, νεάνιδα ὀκτωκαιδεκαετῆ, ὠραιότητος δὲ ἀξιοσημειώτου, καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἀγωγή καὶ ἡ ἐπιτήρησις εἶχεν ἀνατεθῇ εἰς δύο συγγενεῖς τοῦ βαρῶνου, αἵτινες μετὰ τινῶν ὑπηρετῶν, ἀπετέλουν ἅπαν τὸ προσωπικὸν τοῦ πύργου τοῦ Κ...

Πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν εἰς τὸν πύργον πάντες ἦσαν εὐθυμοὶ· ἐπρόκειτο νὰ ὑποδεχθῶσι τὸν μνηστῆρα τῆς Μαρίας. Διαπραγματεύσεις ἐγένετο μετὰ τοῦ βαρῶνου καὶ γηραιοῦ τινος εὐπατρίδου ἐκ Γενούης, ὅπως ἐνώσωσι τοὺς οἴκους των διὰ συνοικισίου. Αἱ διαπραγματεύσεις ἐτελείωσαν κατὰ τὰ παλαιὰ ἔθιμα καὶ οἱ νέοι ἔγειναν μνηστῆρες χωρὶς νὰ εἰδῶσιν ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Ἀνηγγέλη δὲ ὅτι ὁ μελλόνυμφος Γ. Σ... νέος ἀξιωματικὸς τοῦ Σικελιακοῦ στρατοῦ, ἤρχετο νὰ κάμῃ τὴν πρώτην αὐτοῦ ἐπίσκεψιν εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνης, μεθ' ἧς ἤθελεν ἐνωθῇ, καὶ ὅτι ἐμελλε νὰ φθάσῃ τὴν μεσημβρίαν.

Ἐνῶ δὲ τὸν ἐπρόσμενον εἰς τὸν πύργον, ὁ δυστυχὴς νεανίας ἐπιπτε θυμῷ φόνου.

Καθ' ὃδον εἶχε συναντήσῃ ἀξιωματικὸν τινα τοῦ τάγματός του, ὀνομαζόμενον Φερδινάνδον Γ... , τὸν γενναιότερον στρατιώτην τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸ αὐτὸ μέρος διευθυνόμενος ἀνέβη εἰς τὴν αὐτὴν ταχυδρομικὴν ἄμαξαν. Καθ' ὃδον οἱ δύο στρατιωτικοὶ διηγήθησαν τὰ συμβάντα των, καὶ ὁ κύριος Γ... δὲν παρέλειψε καὶ τὸν γάμον τοῦ μετὰ τῆς Μαρίας, ἣν οὐδέποτε εἶδεν· ἀλλὰ περὶ τῶν θελημάτων τῆς ὁποίας εἶχε λάβει τὰς ἐπαγωγικωτέρας περιγραφάς. Διερχόμενοι δὲ στένωμά τι δασώδες, αἰφνης ἴδον τὸ ὄχημά των νὰ σταματήσῃ, καὶ ληστὰς, οἵτινες τοὺς συνέλαβον· οἱ δύο ἀξιωματικοί, καλῶς ὠπλισμένοι, ὑπερησπίσθησαν γενναίως καὶ πολλοὺς τῶν ληστῶν ἐφόνευσαν, μέχρις οὗ ὁ Γ. Σ... ἐπληρώθη θανάσιμως ὑπὸ σφαίρας. Ἐμελλε δὲ νὰ πέσῃ αἱματόφυρτος εἰς τὰς χεῖρας των, ὅτε ἡ ἐμφάνισις λόχου τινὸς ὀπλοφόρων, ἐλκυσθέντων ἐκ τοῦ θορύβου τῆς μάχης, ἔτρεψεν εἰς φυγὴν τοὺς ληστὰς. Ἐσπευσαν περὶ τὸν πληγωθέντα, πλὴν πᾶσα περιποίησις ἀπέβη ἀνωφελής. Ἐξέπνευσεν εἰς τι ξενοδοχεῖον πλησιόχωρον, ἐνθα τὸν μετέφερον διὰ νὰ τὸν περιποιηθῶσιν ὅσῳ τὸ δυνατόν.

Ὀλίγας δὲ στιγμὰς πρὶν ἢ μεταβῇ εἰς τὴν αἰωνιότητα ὁ Γ. Σ... αἰσθανόμενος τὸν θάνατον πλησιάζοντα, παρεκάλεσε τὸν Φερδινάνδον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν πύργον τοῦ Κ... καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰτίαν τῆς βραδύνης του. Οὗτος δὲ δούς τὸν